

Полішук Дарина Олександрівна
здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:
Корсунська Вікторія Валентинівна
старший викладач кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

ПРО ПРОБЛЕМУ ПРИРОДИ ДЕСТРУКТИВНО-ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ ТА РОЗГЛЯД ЇЇ У КОНЦЕПЦІЯХ ВИДАТНИХ ВЧЕНИХ ТА ПСИХОЛОГІВ ХХ СТОЛІТТЯ

У первісному суспільстві люди знали що таке фізичне насилля, але не здогадувалися про існування злочинності, яка є актуальною на сьогоднішній день. Не було знайомим і те, що психічні прояви можуть бути не здоровими та тягнути за собою деструктивну поведінку.

Злочинність загалом в науці сприймається як соціальна патологія, адже суспільство має на увазі гармонійно відносини між людьми, що функціонують. Показники зростання та поширення злочинних дій у суспільстві зростають, коли вони потерпають від кризових економічних, соціальних та як наслідок психологічних проблем. В цей час тотального розладу актуальним стає і проблема насилля в суспільстві.

Думки вчених та представників права про використання психології в роботі зі злочинними діями та аномаліями психіки людини, розвивалися доволі довго та мають велику історію. Значущою стала відмова психологів від методу інтроспекції та перехід від чисто умоглядних висновків вчених до результатів експериментальних досліджень. Таким чином з'явився новий розділ науки, як юридична психологія.

Психологи опиралися на емпіричний досвід попередників, які використовували психологічні методи покарання ще в середньовіччі, занурюючи злочинців у спеціально створену шокову ситуацію. Засудженого несподівано для нього вводили до кімнати з тілом вбитого. Саме це занурення

провокувало виникнення відчуття співчуття, що як наслідок було визнанням провини. Пізніше вчені психологи вдосконалювали методи впливу на злочинця, тип самим дізнавалися більше інформації стосовно першопричини виникнення такої поведінки.

Вивчення психологічних проблем злочинності в сучасному світі, поширилося на початку ХХ століття, через те, що рівень кримінальних дій значно зріс, а також, через розвиток психології та суміжних з нею наук (психіатрія, психофізіологія).

Л. А. Ж. Кетл і Е. Дюркгейм зробили статистичний аналіз різних девіацій, який продемонстрував та підтвердив, що зріст аномалій у поведінці людей був неминучим у період війни та криз, а це своєю чергою спростувало теорію «уродженого злочинця», тому що вказували на конкретні проблеми, які стали підґрунтям для поширення злочинів. Наступним було застосовано метод соціальної статистики, який дав змогу вченим зрозуміти природу злочинної поведінки та продемонстрували, що вона виникає внаслідок відхилень особистості від умов суспільства.

Серед дослідників, послідовників К. Юнга, Ю. Вартхаймера, була розроблена «Діагностика причетності», тобто психологічні методи, які встановлюють винуватість людини з деструктивною поведінкою по її фізіологічним реакціям. Завдяки даним дослідженням було розроблено прилади для виявлення брехні на допиті.

Сучасні біологічні дослідження будують свою аргументацію щодо виникнення девіантності у людини на досягненнях сучасних наук: генетики, психології та її сучасних напрямків (наприклад, психоаналізі).

У 50-х рр. ХХ ст. у психологічних дослідженнях розглядалися та вивчалися генетичні фактори злочинної поведінки. Вони почали формувати так звану хромосомну фазу психологічних досліджень. Генотипні фактори складаються з 46 хромосом, 2 з яких означають стать. Набір «XX» – відповідає за жіночу стать, в той час, як набір «XV» – за чоловічу.

У 70-х рр. бурхливою подією стало відкриття синдрому Клайнфелтера, який містить в собі зв'язок з генетичними аномаліями. Психологи виявили, що є не тільки парні хромосоми, а й їх потрібні комбінації: «XXV» та «XVV». Спочатку цю теорію випробували криміналісти, коли намагалися ідентифікувати злочинців за їх біологічними слідами, використовуючи аналізи крові та слини.

«XVV» чи іншими словами – MAO-A – саме так виглядає ген злочинності, винайдений вченими. Масові серійні вбивства, скоєні у США та Франції, спровоковані жорстокою агресією, були розкриті за цими генетичними показниками, що дало змогу більш впевнено затверджувати, що хромосомна схильність до деструктивно-злочинної поведінки існує.

Доцільна та важлива у вирішенні питання про існування «гену вбивці» є концепція З. Фрейда. Основним в сутності його теорій, на які спиралися вчені, було розкриття трьох понять: ІД, Его, Супер-Его.

ІД – розглядається, як сукупність інстинктивних та вроджених компонентів особистості, які мають генетичний характер. За З. Фрейдом, саме ІД – найпотужніша сфера особистості, що включає агресивні та сексуальні потяги. Відбувається процес задоволення та боротьба між потягом особистості до смерті і її сексуальним інстинктом.

ІД контактує з навколишнім світом завдяки Я, котре прагне отримати задоволення та уникнути неприємних наслідків Я за концепцією З. Фрейда, характеризується ауто усвідомленням і пристосуванням до реального життя.

Супер-Его за З. Фрейдом – це комплекс моральності, норм поведінки та контроль дій сфери Я.

Криміналісти та психологи, що наслідували концепцію З. Фрейда та проводили експерименти розробили теорію, що людина народжується злочинцем, а все її життя – це лише процес приглушення цих інстинктів.

Д. Абрахамсен, досліджуючи концепцію З. Фрейда, винайшов формулу злочину: Злочин = (злочинні устремління, закладені в ІД + криміногенна ситуація): контролюючі здатності Супер-Его.

На думку фрейдистів результатом неусвідомлених вроджених потягів є саме злочинна поведінка, яка спрямована на заподіяння шкоди.

А. Адлер, як приклад таких потягів досліджував почуття компенсації та прагнення до влади, щоб мати перевагу над іншими людьми.

Отже, як висновок, можна сказати, що проблему природи виникнення та існування гену «вбивці» досліджували багато вчених, психологів, криміналістів і кожен додавав до цієї теорії нові показники, які були та залишаються основою для глибшого дослідження хромосомних відхилень стосовно злочинності у генах людини в сучасному світі. На сьогодні, немає остаточного рішення стосовно правдивості зв'язку злочинних дій людини в залежності від певного набору хромосом або спростування цієї думки. Концепції розвиваються, підкріплюються дослідженнями вчених та питання щодо гена «вбивці» будуть відкриті ще довгий час. Таким чином, будь-яка схильність особистості може бути скритою до певних обставин життя, заряджаючись стресовими факторами та факторами ризику доволі довгий проміжок часу та проявити себе після кризової ситуації, що метафорично можна описати як «зайва крапля у повному стакані».

Список використаних джерел:

1. Александров І. В. Криміналістика. Тактика і методика. Підручник для бакалаврату та магістратури. М: Юрайт, 2017. 314 с.
2. Колдин В. Я. Криміналістика. У 5 томах. Том 2. Методологія криміналістики і криміналістичний аналіз. Підручник для бакалаврату, спеціалітети і магістратури / під ред. Александров І. В., Колдин В. Я. М: Бакалавр. Спеціаліст. Магістр, Юрайт, 2019. 168 с.
3. Галян І. М. Когнітивні, особистісні та емоційні складові психологічної регуляції. Полтава, 2019. С. 44–48.
4. Мацкевич І. М., Еміне В. Е., Дашков Г. В. Актуальні проблеми кримінології, юридичної психології та кримінально-виконавчого права. М.: Проспект. 224 с.

5. Чуфаровський Ю. В. Юридична психологія в питаннях і відповідях.
Навчальний посібник. М.: Проспект. 256 с.